

“STUDENT ORBIT” MODEL-BASED PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF FUTURE TEACHERS

Janbayeva Marjan Smatillayevna

Acting Associate Professor, Faculty of Pedagogy, Chirchiq State Pedagogical
University

E-mail: m.janbayeva@cspu.uz

Abstract

This thesis examines the individualization of the professional development of future teachers and presents the “Student Orbit” model as a conceptual framework for organizing this process. The model integrates the diagnosis of students’ initial professional potential, the development of an individual professional profile, the design of a personal development trajectory, the integration of pedagogical practice and mentoring, the development of digital and innovative competencies, and reflective monitoring into a unified system. Professional mobility is interpreted as an integrative quality that enables future teachers to adapt to changing pedagogical situations, acquire new professional tasks, and consciously manage their individual professional development trajectory.

Keywords

future teacher, Student Orbit, individual learning trajectory, professional development, professional mobility, competence, individualization, reflective monitoring, mentoring, pedagogical diagnostics.

“TALABA ORBITASI” MODELI ASOSIDA BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARNING KASBIY RIVOJLANISHI

Janbayeva Marjan Smatillayevna

Chirchiq davlat pedagogika universiteti Pedagogika fakulteti v.b., dotsenti

E-mail: m.janbayeva@cspu.uz

“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”

nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi

VOLUME-1, ISSUE-6, 2026

Annotatsiya. Mazkur tezisda bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy rivojlanishini individuallashtirish masalasi va uni tashkil etishning konseptual asosi sifatida “Talaba orbitasi” modeli yoritiladi. Model talabaning boshlang‘ich kasbiy imkoniyatlarini diagnostika qilish, individual kasbiy profilini shakllantirish, shaxsiy rivojlanish trayektoriyasini loyihalash, pedagogik amaliyot va mentorlikni uyg‘unlashtirish, raqamli-innovatsion kompetensiyalarni rivojlantirish hamda reflektiv monitoringni yagona tizimga birlashtiradi. Kasbiy mobillik o‘zgaruvchan pedagogik vaziyatlarga moslashish, yangi kasbiy vazifalarni egallash va individual rivojlanish yo‘nalishini ongli boshqarish imkonini beruvchi integrativ sifat sifatida talqin qilinadi.

Kalit so‘zlar: bo‘lajak o‘qituvchi, Talaba orbitasi, individual ta’lim trayektoriyasi, kasbiy rivojlanish, kasbiy mobillik, kompetensiya, individuallashtirish, reflektiv monitoring, mentorlik, pedagogik diagnostika.

Asosiy qism.

Zamonaviy ta’lim tizimining transformatsiyasi bo‘lajak o‘qituvchidan nafaqat fan mazmunini bilish va an’anaviy metodlarni qo‘llashni, balki o‘zgaruvchan ta’lim muhitiga moslashish, pedagogik innovatsiyalarni o‘zlashtirish, raqamli vositalardan samarali foydalanish, mustaqil kasbiy qarorlar qabul qilish va o‘z faoliyatini muntazam refleksiya qilishni talab etmoqda. Shu sababli barcha talabalar uchun bir xil kasbiy rivojlanish yo‘lidan individual ehtiyoj, qobiliyat, kasbiy motiv va rivojlanish sur’atlarini hisobga oluvchi yondashuvga o‘tish muhimdir.

“Talaba orbitasi” mualliflik konseptual konstruksiyasi bo‘lib, talabaning oliy ta’limga kirishidan boshlab zarur kasbiy-pedagogik kompetentlikka erishguniga qadar bosib o‘tadigan individual rivojlanish trayektoriyasini ifodalaydi. “Orbita” tushunchasi talabaning ta’lim jarayonidagi uzluksiz harakati, bosqichma-bosqich rivojlanishi va kasbiy maqsad sari yo‘naltirilgan dinamik jarayonini anglatadi. Uning mazmunini kasbiy motivatsiyaning shakllanishi, nazariy bilimlarni egallash, amaliy pedagogik

“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”

nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi

VOLUME-1, ISSUE-6, 2026

tajribani o‘zlashtirish, kompetensiyalarni rivojlantirish, mustaqil pedagogik qarorlar qabul qilish, refleksiv faoliyat va o‘z-o‘zini kasbiy rivojlantirish jarayonlari tashkil etadi.

Tadqiqotning maqsadi bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy rivojlanishini individuallashtirishga yo‘naltirilgan “Talaba orbitasi” modelining nazariy-metodologik asoslarini ishlab chiqish, uning tarkibiy komponentlarini aniqlash va ta’lim jarayoniga tatbiq etishning pedagogik mexanizmlarini asoslashdan iborat. Tadqiqot nazariy-konseptual xarakterga ega bo‘lib, tizimli, kompetensiyaviy, integrativ, shaxsga yo‘naltirilgan va refleksiv yondashuvlarga tayanadi.

Modelning texnologik jarayoni diagnostika, maqsadni belgilash, individual trayektoriyani shakllantirish, faoliyatni tashkil etish, monitoring, refleksiya, korreksiya va yakuniy natijani aniqlash kabi o‘zaro bog‘liq bosqichlardan iborat. Shu orqali talabaning mavjud shaxsiy va kasbiy salohiyati aniqlanadi, rivojlanish imkoniyatlari belgilanadi va individual kasbiy rivojlanish jarayoni izchil tashkil etiladi.

“Talaba orbitasi” modelining asosiy komponentlari:

Diagnostik-prognostik: boshlang‘ich kompetensiya, motivatsiya, qiziqish va kasbiy ehtiyojlarni aniqlash - individual kasbiy profilni shakllantirish.

Maqsadli-loyihaviy: individual maqsad va rivojlanish yo‘nalishlarini belgilash - shaxsiy rivojlanish xaritasini yaratish.

Kognitiv-kompetensiyaviy: kasbiy-pedagogik bilim va kompetensiyalarni rivojlantirish - kasbiy bilimlar tizimini shakllantirish.

Amaliy-faoliyatli: pedagogik amaliyot, muammoli vaziyat va real kasbiy topshiriqlar - amaliy tayyorgarlikni kuchaytirish.

Innovatsion-raqamli: raqamli pedagogika, AI vositalari va innovatsion texnologiyalarni o‘zlashtirish - raqamli-innovatsion kompetentlikni rivojlantirish.

“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”

nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi

VOLUME-1, ISSUE-6, 2026

Mentorlik-hamkorlik: ustoz, talaba va amaliyot bazasi o‘rtasidagi hamkorlik - individual pedagogik qo‘llab - quvvatlash.

Refleksiv-monitoring: o‘z-o‘zini baholash, portfolio, teskari aloqa va rivojlanish monitoringi - kasbiy o‘zini boshqarish.

Korreksion-rivojlantiruvchi: monitoring natijalariga ko‘ra individual trayektoriyani yangilash - uzluksiz rivojlanishni ta‘minlash.

Modelda kasbiy rivojlanish bir martalik va chiziqli ketma-ketlik emas, balki talabaning rivojlanish holatiga muvofiq muntazam yangilanadigan siklik jarayon sifatida qaraladi. Diagnostika va individual profil asosida maqsadlar belgilanadi, individual rivojlanish trayektoriyasi shakllantiriladi, amaliy faoliyat tashkil etiladi, natijalar monitoring qilinadi va refleksiv tahlil asosida zarur korreksiyalar kiritiladi. Shu tariqa keyingi rivojlanish bosqichi uchun yangi individual yo‘nalish belgilanadi.

Modelning yakuniy natijasi shartli ravishda “Kelajak o‘qituvchisi” professional profili bilan ifodalanadi. Ushbu profil individual diagnostika, rivojlanish orbitasini shakllantirish, nazariy tayyorgarlikni amaliyot va mentorlik bilan uyg‘unlashtirish, innovatsion, raqamli va tadqiqotchilik kompetensiyalarini rivojlantirish hamda refleksiya va o‘z-o‘zini rivojlantirish orqali kasbiy mobillikni shakllantirishni qamrab oladi.

Xulosa.

“Talaba orbitasi” modeli bo‘lajak o‘qituvchining kasbiy rivojlanishini standartlashtirilgan jarayondan individual, uzluksiz va boshqariladigan rivojlanish jarayoniga transformatsiya qilishga qaratilgan konseptual taklifdir. Uning diagnostik-prognostik, maqsadli-loyihaviy, kognitiv-kompetensiyaviy, amaliy-faoliyatli, innovatsion-raqamli, mentorlik-hamkorlik, refleksiv-monitoring va korreksion-rivojlantiruvchi komponentlari o‘zaro uzviy bog‘langan. Model talabaning kasbiy motivatsiyasi, kompetensiyalari, amaliy tayyorgarligi, raqamli-innovatsion

“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-6, 2026

kompetentligi, refleksivligi va kasbiy mobilligini individual rivojlanish mantig‘i asosida boshqarishga imkon beradi. Modelning istiqboldagi eksperimental tekshiruvda ushbu ko‘rsatkichlar bo‘yicha diagnostik mezon va indikatorlarni ishlab chiqish muhim yo‘nalish sifatida belgilanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Janbayeva M.S. Bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy mobilligini shakllantirish metodikasi (PhD) dissertatsiyasi. – Chirchiq, 2026.
2. Darling-Hammond, L., Hyler, M. E., & Gardner, M. (2017). Effective Teacher Professional Development. Palo Alto, CA: Learning Policy Institute.
3. Borko, H. (2004). Professional Development and Teacher Learning: Mapping the Terrain. *Educational Researcher*, 33(8), 3–15.
4. Fullan, M. (2013). The New Pedagogy: Students and Teachers as Learning Partners. *Learning Landscapes*, 6(2), 23–29.
5. Mulder, M. (2014). Conceptions of professional competence. In *International Handbook of Research in Professional and Practice-Based Learning*. Springer.